

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет ветеринарної медицини

**Кафедра інфекційної патології, біобезпеки та ветеринарно-санітарного
інспектування ім. проф. В. Я. Атамася**

МЕНЕДЖМЕНТ ЗДОРОВ'Я СТАДА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
для самостійної роботи
здобувачів факультету ветеринарної медицини
з ОК «Менеджмент здоров'я стада»

Галузь знань 21 «Ветеринарна медицина»
Спеціальність 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
Освітня програма 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза»
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Одеса, 2025

УДК: 636.03

Укладач:

К.вет.н., доцент, доцент кафедри інфекційної патології, біобезпеки та ветеринарно-санітарного інспектування ім. проф. В. Я. Атамася Півень О. Т.

Рецензент:

Завідувач кафедрою внутрішніх хвороб тварин та клінічної діагностики, к.вет.н., доцент Дубін Р. А.

Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів факультету ветеринарної медицини з ОК «Менеджмент здоров'я стада» / О. Т. Півень [Електронний ресурс] – Одеса. : ОДАУ, 2025. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. 51 с.

Методичні рекомендації для самостійної роботи здобувачів факультету ветеринарної медицини з ОК «Менеджмент здоров'я стада» сформовано з метою допомоги здобувачам вищої освіти зі спеціальності 212 «Ветеринарна гігієна, санітарія і експертиза» денної форми навчання другого (магістерського) рівня у вивченні питань, винесених на самостійне вивчення.

Затверджено до друку науково-методичною комісією факультету ветеринарної медицини (протокол № 9 від 15 травня 2025р.)

Відповідальний за випуск: О. Т. Півень, кандидат ветеринарних наук, доцент

©Півень О. Т., 2025

ЗМІСТ

Змістовий модуль 1. Вплив параметрів мікроклімату на здоров'я та продуктивність тварин.....	5
<i>Самостійна робота 1.</i> Сучасні нормативні акти, що регулюють питання добробуту тварин.....	5
<i>Самостійна робота 2.</i> Гнойове господарство.....	7
<i>Самостійна робота 3.</i> Терморегуляція та її різновиди.....	8
<i>Самостійна робота 4.</i> Роза вітрів.....	10
<i>Самостійна робота 5.</i> Гігієнічне значення електричного і електромагнітного полів.....	11
<i>Самостійна робота 6.</i> Виробничі шуми.....	12
Змістовий модуль 2. Санітарно-гігієнічне значення об'єктів зовнішнього середовища.....	14
<i>Самостійна робота 7.</i> Санітарна оцінка ґрунту.....	14
<i>Самостійна робота 8.</i> Сучасні способи очищення стічних вод.....	15
<i>Самостійна робота 9.</i> Хвороби, що поширюються через воду.....	17
<i>Самостійна робота 10.</i> Гігієнічне значення дієтичної та дієтотерапевтичної годівлі.....	18
<i>Самостійна робота 11.</i> Зоогігієнічні вимоги до пасовищ.....	20
<i>Самостійна робота 12.</i> Санітарно-гігієнічні заходи під час табірного утримання великої рогатої худоби і свиней.....	21
<i>Самостійна робота 13.</i> Підготовка тварин до транспортування.....	23
<i>Самостійна робота 14.</i> Гігієна транспортування тварин залізницею.....	24
<i>Самостійна робота 15.</i> Гігієна транспортування тварин автотранспортом.....	26
<i>Самостійна робота 16.</i> Гігієна транспортування тварин водним транспортом.....	27
<i>Самостійна робота 17.</i> Гігієна транспортування тварин повітряним	

транспорт.....	28
<i>Самостійна робота 18. Гігієна перегону тварин.....</i>	29
Змістовий модуль 3. Особливості утримання різних видів свійських тварин та птиці.....	31
<i>Самостійна робота 19. Особливості потоково-цехової технології.....</i>	31
<i>Самостійна робота 20. Утримання нетелей.....</i>	32
<i>Самостійна робота 21. Особливості утримання великої рогатої худоби в екстремальних умовах.....</i>	33
<i>Самостійна робота 22. Гігієна відгодівлі беконних свиней.....</i>	34
<i>Самостійна робота 23. Гігієна доїння овець.....</i>	36
<i>Самостійна робота 24. Гігієна утримання дійних кобил.....</i>	37
<i>Самостійна робота 25. Вимоги до збруї коней.....</i>	38
<i>Самостійна робота 26. Особливості годівлі кролів.....</i>	39
<i>Самостійна робота 27. Гігієна парування кролів.....</i>	40
<i>Самостійна робота 28. Гігієна окролу.....</i>	41
<i>Самостійна робота 29. Гігієна службових і мисливських собак.....</i>	43
<i>Самостійна робота 30. Профілактичні, гігієнічні та ветеринарно-санітарні заходи у розпліднику та віварії.....</i>	44
<i>Самостійна робота 31. Гігієна утримання лабораторних тварин.....</i>	46
<i>Самостійна робота 32. Профілактика хвороб риб.....</i>	47
<i>Самостійна робота 33. Профілактика хвороб і отруєнь бджіл.....</i>	49

Змістовий модуль 1. Вплив параметрів мікроклімату на здоров'я та продуктивність тварин

Самостійна робота №1. Сучасні нормативні акти, що регулюють питання добробуту тварин

Мотиваційна характеристика теми. Добробут тварин напряду пов'язаний із умовами утримання тварин, дією на тварин стресових чинників. Також, доведено вплив добробуту тварин на якість і безпечність сировини й продуктів тваринного походження, які виробляються операторами ринку. Добробут тварин має свою історію і регламентується як міжнародними, так і вітчизняними нормативними актами.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Визначення поняття «добробут тварин». Фактори, що забезпечують добробут тварин.
2. Коротка історія розвитку добробуту тварин.
3. Головні засади Європейської конвенції з захисту домашніх тварин.
4. Директиви ЄС, що регламентують добробут тварин.
5. Нормативні акти, які регламентують забезпечення здоров'я тварин.

Терміни для запам'ятовування: добробут, Регламент, Директива, жорстоке поводження, Європейська конвенція, страждання, біль, стрес, здоров'я, мікроклімат, умови утримання.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. Дайте визначення поняттю «добробут».

2. Яким чином добробут тварин пов'язаний із якістю та безпечністю харчових продуктів тваринного походження?

3. Про що йдеться у Європейській конвенції з захисту домашніх тварин?

4. Розкрийте історію розвитку добробуту тварин.

5. Які Директиви ЄС регламентують добробут тварин?

6. Які вітчизняні нормативні акти регламентують добробут тварин?

Рекомендована література

1. Веремчук Я. Ю. Сучасні підходи до забезпечення благополуччя тварин. Матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасні аспекти лікування і профілактики хвороб тварин» (15-16 жовтня 2020 р, м. Полтава, Україна). Полтава, 2020. С. 30-31. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u248/zbirnik_tez_poltava_2020_2.pdf#page=30
2. Добробут тварин. Якість і безпека продуктів харчування тваринного походження. URL: http://moodle.nati.org.ua/pluginfile.php/36966/mod_resource/content/1/%D0%A2%D0%B5%D0%BC%D0%B0%2014_%D0%90%D0%9F.pdf
3. Європейська конвенція про захист домашніх тварин. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a15#Text
4. ЗУ «Про захист тварин від жорстокого поводження» (Редакція від 15.11.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3447-15#Text>
5. ЗУ «Про тваринний світ» (Редакція від 15.11.2024). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2894-14#Text>
6. Кос'янчук Н. І. Історія добробуту тварин та його значення. URL: <http://archive.inenbiol.com.ua:8080/ntb/ntb8/83.pdf>
7. Кос'янчук Н. І., Тютюн А. І. Нормативно-правові акти щодо забезпечення здоров'я тварин. URL: <https://animals.kharkov.ua/ru/media/normativno-pravovi-akti-shchodo-zabezpechennya-zdorovya-tvarin>

Самостійна робота №2. Гнойове господарство

Мотиваційна характеристика теми. Будь-яка галузь тваринництва супроводжується утворенням відходів, серед яких провідне місце належить гною та гноївці. Вчасне прибирання гною у тваринницьких приміщеннях дозволяє підтримувати оптимальні параметри мікроклімату та забезпечує збереження здоров'я та продуктивності свійських тварин. Сам гній є чудовим органічним добривом, але лише за правильної його переробки.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Визначення поняття «гнойове господарство».
2. Особливості збирання і зберігання гною на тваринницьких комплексах.
3. Вимоги до гноєсховищ.
4. Різновиди знезараження гною.
5. Біотермічне знезараження гною.
6. Переробка гною в біогаз.
7. Знезараження і зберігання гною від тварин, уражених інфекційними та інвазійними збудниками.

Терміни для запам'ятовування: гнойове господарство, добриво, гній, гноєсховище, дозрілий гній, біотермічне знезараження, дегельмінтизація гною, фракції гною, тверда фракція, рідка фракція, біогаз, анаеробна переробка гною, метан.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. Що розуміють під «гнойовим господарством»?
2. Яким чином здійснюється збирання гною у тваринницьких приміщеннях?
3. Де зберігається гній на тваринницьких комплексах?

4. Які вимоги висуваються до гноєсховищ?
5. Які існують різновиди знезараження гною?
6. Розкрийте суть переробки гною в біогаз.

Рекомендована література

1. Біоочищення відходів сільського господарства. Перспективи використання біотехнологій. URL:
https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/88250/mod_resource/content/1/2.6.pdf
2. Бондар А. О. Гігієна тварин та ветеринарна санітарія: методичні рекомендації. Миколаїв: 2020. 91 с. URL:
<https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/6579/1/%D0%93%D1%96%D0%B3%D1%96%D1%94%D0%BD%D0%B0%20%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD%20%D1%82%D0%B0%20%D0%B2%D0%B5%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D0%B0%D0%BD%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%80%D1%96%D1%8F.pdf>
3. Основні технології видалення та утилізації гною. URL:
https://elib.tsatu.edu.ua/dep/mtf/tsapk_2/page76.html
4. Півень О. Т., Тарасенко Л. О., Рудь В. О., Скрипка Г. А. Основи ветеринарної санітарії: навчальний посібник. Одеса: «Екологія», 2024. 156 с.

Самостійна робота №3. Терморегуляція та її різновиди

Мотиваційна характеристика теми. Терморегуляція – це механізм, що дозволяє різним типам організмів прилаштовуватись до умов існування, а також зберігати свою сталість. Важливим є розуміння фізіології перебігу цього процесу, адже із ним напругу пов'язані продуктивність і добробут тварин.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Визначення поняття «терморегуляція».
2. Різновиди терморегуляції у теплокровних тварин (ендотермія, гомойотермія й тахіметаболізм).
3. Розвиток терморегуляції.
4. Механізм терморегуляції.

Терміни для запам'ятовування: терморегуляція, гомеостаз, гомойотермія, тахіметаболізм, ендотермія, терморегуляція у гомойотермних, хімічна терморегуляція, фізична терморегуляція, терморегуляторна поведінка, еволюція.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке «терморегуляція»?
2. Які різновиди терморегуляції Вам відомі? У чому їх відмінність?
3. Що таке гомойотермні та пойкилотермні тварини?
4. Наведіть приклади терморегуляторної поведінки.
5. Опишіть механізм терморегуляції. Які органи і системи беруть у ньому участь?

Рекомендована література

1. Терморегуляція. URL:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F>
2. Філімонов В. І., Сухомлінова І. Є, Тихоновська М. А., Бессараб Г. І., Кірсанова Е. В., Єр'оміна А. К. Терморегуляція: навчально-методичний посібник. Запоріжжя, 2025. 75 с. URL:
[http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/4248/1/2%202%2015%20%D0%A2%](http://dspace.zsmu.edu.ua/bitstream/123456789/4248/1/2%202%2015%20%D0%A2%20%D0%B5%D1%80%D0%BC%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%B3%D1%83%D0%BB%D1%8F%D1%86%D1%96%D1%8F.pdf)

Самостійна робота №4. Роза вітрів

Мотиваційна характеристика теми. До факторів, що чинять великий вплив на продуктивність тварин, відноситься рух повітряних мас. Так, якщо протягом року пануючими є холодні вітри, то це може призвести до значних тепловитрат з тваринницьких приміщень, переохолодження тварин, зниження їх продуктивності, а також до збільшення економічних витрат оператором ринку. Тому, вже на етапі планування будівництва, під час вибору місця будівництва, слід відповідально відноситись до вибору ділянки, що уникнути негативних наслідків.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Визначення поняття «роза вітрів».
2. Практичне значення рози вітрів.
3. Аерорумбограма при проектуванні тваринницьких приміщень.
4. Вплив руху повітряних мас на продуктивність тварин.

Терміни для запам'ятовування: роза вітрів, вітер, втрата тепла, обдування, припливне та витяжне повітря, напрям вітру, аерорумбограма, панівні вітри, проектування, повітряні маси, рубми, напрям вітру, штиль, гігієнічний висновок.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке роза вітрів?
2. Що таке напрям вітру?

3. Де використовується роза вітрів?
4. Що таке аерорумбограма?
5. Чому при проектуванні тваринницьких приміщень враховують розу вітрів?

Рекомендована література

1. Методика побудови рози вітрів. URL: <https://studfile.net/preview/1785225/page:20/>
2. Роза вітрів. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A0%D0%BE%D0%B7%D0%B0_%D0%B2%D1%96%D1%82%D1%80%D1%96%D0%B2

Самостійна робота №5. Гігієнічне значення електричного і електромагнітного полів

Мотиваційна характеристика теми. Організм тварин являє собою поєнання різних субстанцій, що знаходяться у врівноваженому стані. Електромагнітним процесам належить провідне місце у забезпеченні тканин і органів. Пов'язано це з наявністю у складі тканин різноманітних солей, іонів, карбонатів тощо. Таким чином, під час функціонування серця, нервової та ряду інших систем виникають слабкі електричні й електромагнітні поля. Тканинам тіла тварин притаманні діелектрики.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Загальні відомості про електромагнітні поля та їх джерела.
2. Вплив електромагнітного поля на організм тварин.

Терміни для запам'ятовування: електричне поле, електромагнітне поле, діелектрики, антропогенний вплив, джерела електромагнітних полів, високовольтні лінії електропередач, геомагнітне поле Землі, геомагнітні бурі, геліобіологія.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. Яким чином електричне поле впливає на здоров'я і продуктивність тварин?
2. Яким чином електромагнітне поле впливає на стан здоров'я і продуктивність тварин?
3. Які джерела електромагнітних полів Вам відомі?
4. Від чого залежить геомагнітне поле Землі?
5. Що Вам відомо про науку геліобіологію?

Рекомендована література

1. Вплив електромагнітних полів та випромінювань на живі організми. URL: <https://buklib.net/books/30158/>
2. Вплив магнітного поля на живі організми. URL: https://dovidka.biz.ua/vpliv-magnitnogo-polya-na-zhivi-organizmi/#google_vignette

Самостійна робота №6. Виробничі шуми

Мотиваційна характеристика теми. До факторів мікроклімату, які безпосередньо впливають на стан здоров'я, благополуччя та продуктивність тварин, відносять шум. Шуми виникають у приміщенні внаслідок звуків, що видають тварини, а також під час роботи обладнання, виконання виробничих процесів. Такі шуми відносять до виробничих.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Визначення поняття «шум».
2. Одиниці вимірювання шуму.
3. Чутливість слухового аналізатору у різних видів тварин.

4. Джерела виробничих шумів на потужностях операторів ринку з утримання і вирощування тварин.

5. Вплив інтенсивності і характеру шуму на продуктивність тварин.

Терміни для запам'ятовування: шум, гучність, спектральний склад, сила шуму, звукова хвиля, амплітуда, децибел, звуковий тиск, поріг чутності, больовий поріг, слуховий аналізатор, герц, постійний і переривчастий шум, виробничий шум, дія шуму, подразник, акустичний фон.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. Що являє собою шум?
2. Від чого залежить дія шуму на живі організми?
3. У яких одиницях вимірюється шум?
4. Яка чутливість слухового аналізатору у різних видів тварин?
5. Наведіть класифікацію шуму?
6. Які джерела виробничих шумів Вам відомі?
7. Які зміни відбуваються в організмі тварин під дією шуму?
8. Що передбачає профілактика шуму у тваринницьких приміщеннях?

Рекомендована література

1. Бондар А. О. Гігієна тварин та ветсанітарія: курс лекцій. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/2126/1/Bondar_A.GTV_KL.pdf
2. Бондар А. О., Поручник М. М., Тарасенко Л. О., Рудь В. О. Гігієна тварин та ветеринарна санітарія : навчальний посібник. Миколаїв, 2018. 179 с. URL: <https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/5855/1/Hihiiena%20%20tvaryn%20%20ta%20%20vetrynarna%20sanitariia.pdf>

3. Гігієнічний контроль інтенсивності шуму в тваринницьких приміщеннях. URL: http://socrates.vsau.org/b04213/elbook/view_page.php?book_id=1&user=575&page_id=26
4. Шумове забруднення. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A8%D1%83%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B5_%D0%B7%D0%B0%D0%B1%D1%80%D1%83%D0%B4%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F

Змістовий модуль 2. Санітарно-гігієнічне значення об'єктів зовнішнього середовища

Самостійна робота №7. Санітарна оцінка ґрунту

Мотиваційна характеристика теми. Ґрунт є важливим елементом зовнішнього середовища. Він тісно пов'язаний з іншими елементами довкілля. У зв'язку із цим його значення у забезпеченні гігієнічних вимог до утримання тварин є величезним. Ґрунти повинні відповідати санітарним вимогам, особливо коли мова йде про вибір ділянки для будівництва тваринницьких підприємств, потужностей з переробки відходів тваринництва тощо. Існують науково обґрунтовані методики оцінки санітарного стану ґрунтів, якими здобувачі мають володіти.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Значення санітарного стану ґрунтів для тваринництва.
2. Показники, що визначають санітарний стан ґрунту.
3. Визначення санітарного стану ґрунту. Методики.
4. Визначення забруднення ґрунту за комплексом показників.
5. Самоочищення ґрунту.

Терміни для запам'ятовування: санітарна оцінка ґрунту, санітарний стан ґрунту,

санітарне число, комплекс показників, фекальне забруднення, колі-титр, яйця аскарид, титр анаеробів, самоочищення, колообіг, процеси нітрифікації, мінералізація.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. За якими показниками оцінюють санітарний стан ґрунтів?
2. Які нормативні акти регламентують стан ґрунтів?
3. У чому полягає оцінка санітарного стану ґрунту за комплексом показників?
4. Що являє собою санітарне число (С)?
5. Яким чином відбувається самоочищення ґрунту?

Рекомендована література

1. Методика гігієнічної оцінки санітарного стану ґрунту. URL: <https://studfile.net/preview/5770548/page:7/>
2. Показники санітарного стану ґрунту. URL: <https://studfile.net/preview/1785662/page:15/>
3. Які показники визначають під час санітарного аналізу ґрунту? URL: <https://himanaliz.ua/uk/yaki-pokazniki-viznachayut-pid-chas-sani/>

Самостійна робота №8. Сучасні способи очищення стічних вод

Мотиваційна характеристика теми. Проблема впливу стічних вод на довкілля є дуже актуальною, адже стічні води можуть містити шкідливі речовини хімічної, біологічної природи, виступаючи у ролі забруднювача довкілля. Особливості очищення і знезараження стічних вод залежать, у першу чергу, від типу потужностей операторів ринку, на яких води виробляються. На сьогоднішній день існує велика кількість підходів та

методів очищення стічних вод, які дозволяють знизити їх негативний вплив на екологічний стан зовнішнього середовища.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Стічні води та їх вплив на гігієнічний стан довкілля.
2. Шкідливі речовини, що містяться у стічних водах.
3. Різновиди стічних вод.
4. Фази очищення стічних вод, вимоги до них.
5. Методи очищення стічних вод.
6. Особливості використання стічних вод.

Терміни для запам'ятовування: забруднення гідросфери, забруднення радіонуклідами, стоки органічного походження, самоочищення, епізоотії, епідемії, походження стічних вод, промислові стічні води, отруйні речовини, ГДК, господарсько-побутові стоки, патогенна мікрофлора, детергенти, пестициди, препарати ртуті, попередня фаза очищення, остаточна фаза очищення, механічне очищення, хімічне очищення, біологічне очищення, поля зрошення, поля фільтрації, біологічні стави, знезараження стічних вод, залишковий хлор.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. Що Вам відомо про сучасний стан гідросфери?
2. Чому стічні води є небезпечними?
3. Якими бувають стічні води за походженням?
4. Що Вам відомо про стічні води з м'ясокомбінатів та боєн?
5. Чим характеризуються стічні води молокозаводів?
6. Охарактеризуйте стічні води дезінфекційно-промивних станцій.
7. Які методи очищення стічних вод Вам відомі?

8. У чому полягає знезараження стічних вод?

Рекомендована література

1. Забруднення гідросфери. URL: <https://energivpu7.wixsite.com/osvita/kopiya-zabrudnennya-atmosferi>
2. Про водовідведення та очищення стічних вод. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2887-20#Text>
3. Про затвердження Рекомендацій щодо впровадження технологій очищення та знезараження природних вод з метою скорочення використання газоподібного хлору. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0094662-08#Text>
4. Стічні води. URL: <https://www.pharmencyclopedia.com.ua/article/654/stichni-vodi>

Самостійна робота №9. Хвороби, що поширюються через воду

Мотиваційна характеристика теми. Епідеміологічне значення води є дуже важливим. Залежить воно від умов водопостачання, від особливостей санітарної очистки населених місць, рівня санітарної освіченості населення. Споживання недоброякісної питної води чинить негативний вплив на стан здоров'я. У воді тривалий час можуть зберігати життєздатність різні типи мікроорганізмів. Так, наявність вірусів та бактерій у воді може призвести до виникнення спалахів епідемій, інфекційних захворювань; вода може виступати у якості фактора передачі таких захворювань, як вірусний гепатит А, ротавірусна інфекція, та інші кишкові інфекційні захворювання.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Загальні відомості про воду, як фактор передачі збудників захворювань тварин та людей.
2. Виживаємість збудників захворювань у водному середовищі.
3. Чим можна заразитись під час вживання неякісної води.

4. Профілактика ураження.

Терміни для запам'ятовування: фактор передачі, вода, віруси, бактерії, найпростіші, гельмінти, джерело інфекції, ротавірус, лямбліоз, криптоспоридіоз, холера, тиф, лептоспіроз, гепатит А та Е, дизентерія, сальмонельоз, ешерихіоз, дерматомікоз.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте епізоотичне та епідемічне значення води?
2. Чи є вода сприятливим середовищем для збудників захворювань?
3. Наведіть приклади захворювань, за яких вода є фактором передачі.
4. Як профілакувати зараження збудниками захворювань при вживанні води?

Рекомендована література

1. Інфекційні хвороби, що передаються через воду. URL: <https://ohoronapraci.kiev.ua/article/news/infekcijni-hvorobi-so-peredautsa-cerez-vodu>
2. Інфекційні хвороби, що поширюються через воду. URL: <https://tourinform.org.ua/infektsijni-hvoroby-shho-poshyryuyutsya-cherez-vodu>
3. 7 найпоширеніших інфекційних захворювань, що передаються через воду: можливі наслідки підриву ГЕС. URL: <https://doc.ua/ua/news/articles/7-najposhirenishi-infekcijnih-zahvoryuvan-sho-peredayutsya-cherez-vodu-mozhlivi-naslidki-pidrivu-ges>

Самостійна робота №10. Гігієнічне значення дієтичної та дієтотерапевтичної годівлі

Мотиваційна характеристика теми. Дієтотерапія спрямована на полегшення перебігу патологічного процесу та швидке відновлення організму тварин у період

відновлення організму після захворювань різної етіології. Однак, ефективною може бути лише дієтотерапія, що базується на даних гігієни годівлі тварин, фізіології тварин та патофізіології.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Загальні відомості про дієтотерапію.
2. Вимоги до дієтичних кормів.
3. Режим дієтичної годівлі тварин.
4. Різновиди дієтичних раціонів тварин.
5. Підготовка кормів за дієтичної годівлі.

Терміни для запам'ятовування: годівля, дієтотерапія, кількісний та якісний склад кормів, режим годівлі, диференційовані дієтично-терапевтичні раціони, доброякісні корми, кормопідготовка, голодна дієта, напівголодний режим, розпорядок дня.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. Опишіть значення дієтичної годівлі.
2. Від чого залежить дієтотерапія?
3. Яким вимогам мають відповідати дієтичні корми?
4. У яких випадках використовують дієтичну годівлю?
5. Яким чином проводиться підготовка кормів за дієтичної годівлі?
6. Які режими дієтичної годівлі тварин Вам відомі?
7. У яких випадках призначають тваринам голодну дієту?
8. Коли тваринам застосовують напівголодний режим?

Рекомендована література

1. Дієтична годівля. URL: <https://studfile.net/preview/7280580/page:5/>

2. Дієтотерапія. URL: <https://medivet.com.ua/diyetoterapiya/>
3. Методи терапії. URL: <https://studfile.net/preview/4267491/page:11/>

Самостійна робота №11. Зоогігієнічні вимоги до пасовищ

Мотиваційна характеристика теми. Кліматичні умови території України дають змогу тривалий час утримувати свійських тварин на пасовищах. Пасовищне утримання сприятливо впливає на стан здоров'я та продуктивність тварин, а також є економічно виправданим, адже трави пасовищ дають змогу замінити значну частину раціону. Однак, успіх пасовищного утримання тварин напряму пов'язаний із дотриманням правил використання штучних та природних пасовищ, а також від дотримання вимог підготовки тварин до табірному утримання.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Підготовка пасовищ до випасання тварин.
2. Умови успішного використання пасовищ.
3. Особливості пасовищ для ВРХ.
4. Особливості пасовищ для овець та кіз.
5. Особливості пасовищ для свиней.
6. Особливості пасовищ для коней.
7. Правила підготовки тварин до табірному утримання.
8. Зоогігієнічні вимоги до до пасовищ, на яких випасається ВРХ.

Терміни для запам'ятовування: пасовище культурне, пасовище штучне, відгінне скотарство (вівчарство, конярство), облаштування таборів, перегін, травостій, пасовищне утримання тварин, період адаптації, діагностичне дослідження та диспансеризація, зоотехнічні заходи, загінна система випасання.

Форма звітності: конспект, доповідь, презентація, реферат.

Питання для самоконтролю:

1. Яким чином обираються пасовища для випасання тварин?
2. У чому полягає успіх використання пасовищ?
3. Чим культурні пасовища відрізняються від природних?
4. Наведіть переваги табірної (пасовищної) утримання тварин?
5. У чому полягає підготовка тварин до пасовищної утримання?
6. Які відмінності між пасовищами для великої рогатої худоби, овець та кіз, свиней, коней?

Рекомендована література

1. Основи раціонального використання пасовищ. URL: <https://buklib.net/books/34694/>
2. Переведення тварин на пасовища. URL: <https://studfile.net/preview/5259947/page:36/>
3. Сусол Р. Л., Бондар Л. П., Іовенко А. В. Пасовищне утримання овець : навчальний посібник. Одеса : Астропринт, 2023. 124 с.
4. Технологія випасання тварин. URL: <https://buklib.net/books/34696/>

Самостійна робота №12. Санітарно-гігієнічні заходи під час табірної утримання великої рогатої худоби і свиней

Мотиваційна характеристика теми. Табірне утримання тварин прийнято вважати таким, що сприятливо впливає на стан здоров'я та продуктивність тварин. Однак, пасовища можуть бути місцем, де відбувається ураження тварин збудниками інфекційних та інвазійних захворювань. У зв'язку із цим, фахівці ветеринарної медицини мають систематично здійснювати санітарно-гігієнічні заходи, що усувають ці небезпеки.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Розміщення тварин у таборах.
2. Догляд за територією таборів.
3. Обробки тварин перед розміщенням у таборах.
4. Протиепізоотичні заходи.
5. Боротьба із гризунами.

Терміни для запам'ятовування: табори, підготовка таборів, дезбар'єри, обгородження території, пастки від хижаків, обробка волосяного покриву, боротьба із комахами, протиепізоотичні заходи, план протиепізоотичних заходів, знищення гризунів, підготовка пастухів.

Питання для самоконтролю:

1. Яким вимогам має відповідати територія таборів?
2. Навіщо перед переведенням тварин до таборів проводять обробку волосяного покриву?
3. Які заходи відносяться до протиепізоотичних?
4. Яким чином проводять боротьбу з гризунами у таборах?
5. Яким чином підготовка пастухів впливає на успіх табірної утримання тварин?

Рекомендована література

1. Гігієнічні вимоги до літньопасовищного утримання врх. URL: <https://studfile.net/preview/10203202/page:7/>
2. Зоогігієнічна оцінка літньо-табірної утримання різних видів сільськогосподарських тварин. URL: http://socrates.vsau.org/b04213/elbook/view_page.php?book_id=1&user=575&page_id=24
3. Санітарно-гігієнічні вимоги підготовки тварин до табірної утримання. URL: <https://studfile.net/preview/10203202/page:5/>

4. Утримання свиней у літній період. URL: <https://agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnytstvo/item/26814-utrymannia-svynei-u-litnii-period.html>

Самостійна робота №13. Підготовка тварин до транспортування

Мотиваційна характеристика теми. У практиці тваринництва часто виникає необхідність транспортування тварин. Це може бути пов'язане із перевезенням тварин із господарства до господарства, на забійні пункти та м'ясопереробні підприємства. Проте, незалежно від мети транспортування, цей захід вимагає підготовки тварин.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Підготовка тварин до транспортування у господарстві.
2. Годівля і напування тварин під час транспортування.
3. Різновиди транспорту для перевезення тварин.
4. Перевезення хворих тварин.

Терміни для запам'ятовування: сортування тварин, завантаження, вивантаження, раціон годівлі, напування, ветеринарний нагляд, запобіжні щеплення, провідники, гуртова відомість, вантажний майданчик, дезінфекція, карантин.

Питання для самоконтролю:

1. Яким чином тварин готують до транспортування?
2. Які норми площі при підготовці тварин до транспортування?
3. У чому полягає ветеринарний нагляд за тваринами, що готуються до транспортування?
4. Чи можна перевозити хворих тварин? У яких випадках?

Рекомендована література

1. Загальні вимоги до підготовки тварин для транспортування. URL: <https://studfile.net/preview/4395375/page:4/>
2. Про затвердження Правил транспортування тварин. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-2011-%D0%BF#Text>
3. Транспортування забійних тварин і птиці на м'ясопереробні підприємства. URL: <https://buklib.net/books/34807/>
4. Транспортування забійних тварин і птиці. URL: <https://studfile.net/preview/1155326/page:11/>

Самостійна робота №14. Гігієна транспортування тварин залізницею

Мотиваційна характеристика теми. Залізничний транспорт, це один і поширених способів перевезення тварин на далекі відстані. Однак, успішним воно може бути лише за умови підготовки тварин до транспортування, дотримання правил поводження за тваринами під час транспортування та після їх вивантаження.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Випадки, у яких використовують транспортування тварин залізницею.
2. Вимоги до облаштування вагонів.
3. Мікроклімат у вагонах для перевезення тварин.
4. Особливості перевезення залізницею різних видів тварин.

Терміни для запам'ятовування: транспортування, залізниця, мікроклімат у вагоні, завантаження, вивантаження, норми завантаження, розміщення ВРХ і коней у вагонах, розміщення свиней у вагонах, перевезення кролів, перевезення хутрових звірів, перевезення птиці.

Питання для самоконтролю:

1. У чому переваги перевезення тварин залізницею?
2. Які існують вимоги до завантаження тварин у вагони?
3. Яким має бути мікроклімат під час перевезення тварин у вагонах?
4. Як перевозять кролів та хутрових звірів?

Рекомендована література

1. Правила перевезення домашніх тварин залізничним, авіаційним та автомобільним транспортом. URL:
https://legalaid.wiki/index.php/%D0%9F%D1%80%D0%B0%D0%B2%D0%B8%D0%BB%D0%B0_%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B2%D0%B5%D0%B7%D0%B5%D0%BD%D0%BD%D1%8F_%D0%B4%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D1%88%D0%BD%D1%96%D1%85_%D1%82%D0%B2%D0%B0%D1%80%D0%B8%D0%BD_%D0%B7%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%BD%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%BC,_%D0%B0%D0%B2%D1%96%D0%B0%D1%86%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B8%D0%BC_%D1%82%D0%B0_%D0%B0%D0%B2%D1%82%D0%BE%D0%BC%D0%BE%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%BC_%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D1%81%D0%BF%D0%BE%D1%80%D1%82%D0%BE%D0%BC
2. Транспортування тварин залізничним транспортом. URL:
buklib.net/books/34809/
3. Про затвердження Правил транспортування тварин. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-2011-%D0%BF#Text>

Самостійна робота №15. Гігієна транспортування тварин автотранспортом

Мотиваційна характеристика теми. Серед способів перевезення тварин першість належить транспортування автомобільним транспортом. Цей спосіб дає змогу транспортувати тварин у найкоротші терміни та є найбільш економічно доцільними. Перевезення здійснюється у спеціально обладнаних автомобілях із дотриманням вимог транспортування, що мінімізує травматизм, зниження ваги та загибель під час перевезень.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Вимоги до автотранспорту, яким перевозять тварин.
2. Правила завантаження й вивантаження тварин.
3. Норми завантаження різних видів тварин у скотовози.
4. Підготовка тварин до перевезення автомобільним транспортом.

Терміни для запам'ятовування: скотовози, вантажопідйомність, платформи та майданчики для завантаження/вивантаження, прив'язування тварин, профілактика стресу, підготовка тварин до транспортування, швидкість руху автомобіля, втрати живої маси.

Питання для самоконтролю:

1. Які переваги та недоліки перевезення тварин автомобільним транспортом?
2. У чому полягає підготовка тварин до перевезення автомобільним транспортом?
3. Які норми навантаження тварин у скотовози?

Рекомендована література

1. Перевезення домашніх тварин в автомобілі: правила безпечної поїздки.
URL: <https://dopomogadtp.com/perevezennia-domashnikh-tvaryn-v-avtomobili-pravyla-bezpechnoi-poizdky/>

2. Перевезення тварин автотранспортом. URL: <https://buklib.net/books/34808/>
3. Про затвердження Правил транспортування тварин. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-2011-%D0%BF#Text>

Самостійна робота №16. Гігієна транспортування тварин водним транспортом

Мотиваційна характеристика теми. Перевезення тварин водним транспортом використовується у випадках, коли виникає необхідність транспортування на значні відстані за умови розвиненої морської транспортної структури. Успішне перевезення тварин водним транспортом можливе лише за умови попередньої підготовки тварин до транспортування, а також за дотримання вимог перевезення водним транспортом.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Підготовка суден до транспортування тварин.
2. Вимоги до площі при перевезенні тварин водним транспортом.
3. Правила розміщення тварин на судні.
4. Годівля і напування тварин під час їх транспортування водним транспортом.

Терміни для запам'ятовування: судна, вимоги площі, розміщення тварин, тара для перевезення тварин, відправник, ветеринарне свідоцтво, завантаження тварин, вентиляція трюмів.

Питання для самоконтролю:

1. Які судна використовують для перевезення тварин?
2. Як має бути обладнане судно для перевезення тварин?
3. Які слід розміщувати різні види тварин на судні(велика рогата худоба, свині, коні)?

4. Які вимоги висуваються до напування і годівлі тварин під час їх перевезення водним транспортом?

Рекомендована література

1. Ветеринарно-санітарні основи підготовки тварин і птиці до забою.
URL: <https://polka-knig.com.ua/article.php?book=208&article=14195>
2. Перевезення тварин водним шляхом. URL:
<https://buklib.net/books/34810/>
3. Транспортування забійних тварин і птиці. URL:
<https://studfile.net/preview/1155326/page:11/>

Самостійна робота №17. Гігієна транспортування тварин повітряним транспортом

Мотиваційна характеристика теми. Перевезення тварин повітряним транспортом є найкоштовнішим способом перевезення. Проте, він, в окремих випадках, є єдиним можливим, за необхідності перевезення на інші континенти. Цей спосіб перевезення супроводжується сильною дією на організм стресових чинників. Успішне транспортування можливе за попередньої підготовки тварин та за дотримання вимог перевезення, що висуваються перевізником.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Підготовка повітряного транспорту до перевезення тварин.
2. Підготовка тварин до перевезення повітряним транспортом.
3. Норми завантаження тварин.

Терміни для запам'ятовування: повітряний транспорт, літак, гвинтокрил, вимоги до тварин, правила перевезення, щеплення, ветеринарні документи, контейнери та

переноски для перевезень, дезінфекція транспорту.

Питання для самоконтролю:

1. Як готують тварин до перельоту?
2. Як зменшити стрес у тварин під час перельоту?
3. Як годують тварин під час перельоту?
4. Які документи необхідні для перевезення тварин повітряним транспортом?

Рекомендована література

1. Перевезення тварин літаком: правила, вимоги, поради. URL: <https://www.cargo-ukraine.com/perevezennya-tvarin-litakom-pravila-vimogi-poradi/>
2. Перевезення тварин на борту. URL: <https://www.neovetlab.com.ua/en/perevozka-zhivotnyh-na-bortu-samoleta/>
3. Правове регулювання авіаперевезення домашніх тварин. URL: http://lsej.org.ua/1_2020/68.pdf

Самостійна робота №18. Гігієна перегону тварин

Мотиваційна характеристика теми. Перегін тварин є найдешевшим й найпростішим способом переміщення тварин. Часто, цей спосіб поєднують із нагулом, що є вигідним з економічної точки зору. Проте, застосування транспортування гоном має здійснюватись за затвердженими маршрутами та унеможливлувати поширення інфекційних захворювань.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Підготовка тварин до перегону.
2. Вимоги до доріг, по яких переганяють тварин.
3. Правила перегону тварин.

4. Порядок дій при загибелі тварин під час перегону.

Терміни для запам'ятовування: перегін, нагул, скотоперегінні шляхи, загони і розколи для відпочинку, гурти, гуртоправ, попередній клінічний огляд, щеплення, графік перегону.

Питання для самоконтролю:

1. У чому переваги і недоліки транспортування тварин гоном?
2. Як готують тварин до перегону?
3. Яким чином формують гурти для перегону?
4. Скільки триває перегін тварин?

Рекомендована література

1. Благополуччя тварин при транспортуванні та торгівлі живими тваринами.
URL:
[https://vukladach.pp.ua/MyWeb/manual/nmcvfpo/SUSTAINABLE%20LIVES
TOCK%20PRODUCTION%20AND%20ANIMAL%20WELFARE_2/SUSTAI
NABLE%20LIVESTOCK%20PRODUCTION%20AND%20ANIMAL%20WE
LFARE/4/4.1.htm](https://vukladach.pp.ua/MyWeb/manual/nmcvfpo/SUSTAINABLE%20LIVES%20TOCK%20PRODUCTION%20AND%20ANIMAL%20WELFARE_2/SUSTAINABLE%20LIVESTOCK%20PRODUCTION%20AND%20ANIMAL%20WELFARE/4/4.1.htm)
2. Транспортування гоном. URL: <https://buklib.net/books/34811/>
3. Транспортування тварин гоном. URL:
https://vuzlit.com/388077/transportuvannya_tvarin_gonom

Змістовий модуль 3. Особливості утримання різних видів свійських тварин та птиці

Самостійна робота №19. Особливості потоково-цехової технології

Мотиваційна характеристика теми. Потоково-цехова система широко використовується на тваринницьких комплексах молочного спрямування. На думку вчених, вона є найбільш виправданою з фізіологічної точки зору та дає змогу отримувати від тварин максимальну продуктивність, а відповідно – і прибуток. Дана система передбачає наявність на фермі 4-х основних цехів, призначених для утримання корів й телят.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Переваги і недоліки потоково-цехової системи утримання.
2. Основні цехи за потоково-цехової системи утримання тварин.
3. Вимоги до облаштування цехів.
4. Утримання тварин у цеху сухостою.
5. Утримання тварин у цеху отелення.
6. Утримання тварин у цеху роздоювання.
7. Утримання тварин у цеху отримання молока.

Терміни для запам'ятовування: потоково-цехова система, гігієнічні принципи, фізіологічні групи тварин, технологічні групи тварин, цех сухостою, цех отелення, цех роздоювання, цех виробництва молока, лактація, сухостійний період, санація приміщення.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає потоково-цехова система утримання корів?
2. Які основні цехи передбачає потоково-цехова система утримання тварин?
3. Які вимоги висуваються до утримання тварин у цеху сухостою?

4. Що таке сухостійний період?
5. Як проводить підготовка тварин до отелення?
6. Які особливості поводження із новонародженими телятами?
7. Коли корів переводять до цеху роздоювання?
8. Як здійснюється доїння корів на сучасних комплексах?

Рекомендована література

1. Гігієнічні вимоги до систем утримання корів за інтенсивної технології виробництва молока. URL:
https://pidru4niki.com/88291/agropromislovist/ogiyenichni_vimogi_sistem_utrimannya_koriv_intensivnoyi_tehnologiyi_virobnitstva_moloka
2. Потоково-цехова система виробництва молока. URL:
<https://buklib.net/books/34168/>

Самостійна робота №20. Утримання нетелей

Мотиваційна характеристика теми. Успіх ведення тваринницької галузі залежить у першу чергу від дотримання зоогігієнічних вимог щодо утримання різних статеві-вікових груп тварин. Однією із таких груп є нетелі – телиці до 15-20-міс віку.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Вимоги до приміщень, в яких утримуються нетелі.
2. Мета утримання нетелей у господарстві.
3. Особливості годівлі та утримання нетелей.

Терміни для запам'ятовування: телиці, безприв'язне утримання, глибока підстилка, підбір тварин у секції, штучне осіменіння, технологічний процес, придатність до відтворення, бонітування, моціон, вибраковка.

Питання для самоконтролю:

1. Яких тварин відносять до нетелей?
2. Яку систему використовують при утриманні нетелей?
3. З якого віку нетелей піддають штучному осіменінню?
4. Що є підставою для вибраковування нетелей?
5. Які вимоги до утримання телиць 5-7-міс тільності?

Рекомендована література

1. Вирощування ремонтних нетелей — виклик майбутнього. URL: <https://milkua.info/uk/post/virosuvanna-remontnih-netelej-viklik-majbutnogo>
2. Костенко В. Готуємо нетелей до отелення. URL: <https://agro-business.com.ua/agro/suchasne-tvarynnytstvo/item/8059-hotuiemo-netelei-do-otelennia.html>
3. Нетелі та первістки: як не допустити помилок. URL: <https://propozitsiya.com/articles/neteli-ta-pervistky-yak-ne-dopustyty-pomylok>
4. Технологічні параметри утримання та вирощування ремонтних телиць. URL: <https://uvt.com.ua/tekhnolohichni-parametry-utrymannia-ta-vyroshchuvannia-remontnykh-telyts/?srsltid=AfmBOoqlTKeT-m4b9na7-XnB3bGLJP0qt99iEHcRlE6B8yNJ4slGrBPR>

Самостійна робота №21. Особливості утримання великої рогатої худоби в екстремальних умовах

Мотиваційна характеристика теми. Утримання великої рогатої худоби здійснюється не тільки за сприятливих кліматичних умов. Іноді, ведення галузі вимагає прилаштування та низьких або високих температур, високої чи зниженої вологості, сильних вітрів тощо. Тому, ведення галузі за екстремальних умов має ряд особливостей.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Утримання великої рогатої худоби в умовах холодного клімату.
2. Утримання великої рогатої худоби за спекотних погодних умов.

Терміни для запам'ятовування: кліматично-господарські умови, акліматизація, системи опалення, системи вентиляції, рекуперація, тепло тваринного походження, конверсійні системи по догляду за худобою, термоізоляційна здатність, моціон.

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягають особливості утримання великої рогатої худоби в умовах холодного клімату?
2. Як боротися з гіподинамією тварин за утримання у холодних регіонах?
3. Наведіть особливості утримання великої рогатої худоби за жаркого клімату?
4. Які вимоги до облаштування приміщень за умови утримання тварин на спекотних територіях?

Рекомендована література

1. Особливості утримання без приміщень URL: <https://a7d.com.ua/tvarinnictvo/43999-osoblivost-utrimannja-bez-primschen.html>
2. Седюк І. Є., Золотарьов А. П., Прусова Г. Л., Подобед Л. І., Кравченко Ю. С., Єлецька Л. М., Золотарьова С. А. Зниження впливу теплового стресу на молочну продуктивність корів. URL: <https://lfi-naas.org.ua/wp-content/uploads/2023/08/129-20.pdf>
3. Утримання корів. URL: <https://studfile.net/preview/8996456/page:55/>

Самостійна робота №22. Гігієна відгодівлі беконних свиней

Мотиваційна характеристика теми. Беконним називають напрям у годівлі – це той, що передбачає одержання особливої молодшої свинини із високими смаковими

якостями. Для того, щоб отримати бекон, тушки свиней обробляють спеціальним способом та просолюють. При цьому видаляються голова, нижні частини кінцівок, лопаток. Отримання беконної свинини є неможливим без додержання спеціальних раціонів.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Відбір тварин для беконної відгодівлі.
2. Переваги беконної відгодівлі.
3. Беконні породи свиней.
4. Корми, що спрямовані на покращення смаку свинини й бекону.
5. Раціони для беконної відгодівлі тварин.

Терміни для запам'ятовування: беконна відгодівля, свині, підсвинки, рентабельність, англо-саксонський бекон, пармська шинка, хамон, порода, конституція тварин, небажані корми, концентрати.

Питання для самоконтролю:

1. У чому цінність беконної свинини?
2. Як обирати підсвинків для беконної відгодівлі?
3. Скільки триває беконна відгодівля свиней?
4. Які корми є небажаними за беконної відгодівлі свиней?
5. Які корми є бажаними за беконної відгодівлі свиней.

Рекомендована література

1. Беконна відгодівля. URL: <https://buklib.net/books/34201/>
2. Беконна відгодівля свиней. URL: <https://avamarket.com.ua/porady-expertiv/svini/bekonna-vidgodivlya-svinej>
3. Гігієна годування та напування свиней. URL: https://pidru4niki.com/85039/tovaroznavstvo/ogiyena_goduvannya_napuvannya_sviney

Самостійна робота №23. Гігієна доїння овець

Мотиваційна характеристика теми. У практиці вівчарства питанню доїння овець належить одне із провідних місць. Овече молоко успішно використовується для виготовлення розсільних сирів, воно характеризується високою енергетичною та поживною цінністю. Під час доїння овець слід дотримуватись гігієнічних вимог, щоб не допустити виникнення захворювань вимені.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Цінність овечого молока.
2. Годівля дійних овець.
3. Правила доїння овець.
4. Способи доїння овець (кавказький, молдавський).
5. Облаштування доїльного пункту.
6. Підготовка вимені овець до доїння.

Терміни для запам'ятовування: лактація, надої, овече молоко, сири, режим доїння, способи доїння, кавказький спосіб доїння, молдавський спосіб доїння, машинне доїння, доїльний пункт, доїльна зала, підготовка вимені.

Питання для самоконтролю:

1. Надайте харчову та поживну цінність овечого молока?
2. Що має входити до раціонів дійних овець?
3. Скільки разів на добу доять овець?
4. Які способи доїння овець Вам відомі?
5. У чому полягає підготовка вимені овець до доїння? Навіщо вона проводиться?

Рекомендована література

1. Доїння овець. URL: <https://new.mashinka-dlya-ovets.com.ua/doyinnya-ovets%CA%B9.html>

2. Доїння овець і переробка молока. URL: <https://buklib.net/books/36098/>
3. Організація машинного доїння овець: корисні поради (повна версія). URL: <https://propozitsiya.com/articles/orhanizatsiya-mashynnoho-doyinnya-ovetskorysni-porady-povna-versiya>

Самостійна робота №24. Гігієна утримання дійних кобил

Мотиваційна характеристика теми. Кобиляче молоко за своїм складом є наближеним до молока людини. Воно характеризується високою харчовою та поживною цінністю. Воно є сировиною для виготовлення традиційних напоїв – кумису. До утримання дійних кобил висуваються певні вимоги щодо годівлі й утримання з метою підтримання їх високої молочності протягом більш тривалого періоду.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Вимоги до кобил, яких використовують для отримання молока.
2. Цінність кобилячого молока.
3. Утримання молочних кобил.
4. Годівля молочних кобил.
5. Методи доїння кобил.

Терміни для запам'ятовування: молочні кобили, кобиляче молоко, молочна продуктивність кобил, молоковіддача, табуни, підсисно-піддійний метод, кумисолікувальні санаторії, доїльні зали, сухостійний період.

Питання для самоконтролю:

1. Яким кобил використовують для отримання молока?
2. Опишіть цінність кобилячого молока?
3. Опишіть молочну продуктивність кобил?
4. Які використовують методи доїння кобил?

5. Скільки триває сухостійний період у кобил?

Рекомендована література

1. Доїння кобил. URL: <https://studfile.net/preview/1150246/page:6/>
2. Морфологічні особливості будови вим'я і молоковіддачі у кобил. URL: <https://vukladach.pp.ua/MyWeb/manual/twarunnuztvo/koniarstvo/9/9.htm>
3. Утримання дійних кобил. URL: <https://studfile.net/preview/7281012/page:7/>

Самостійна робота №25. Вимоги до збруї коней

Мотиваційна характеристика теми. Збруя коней чинить безпосередній вплив на продуктивність та працездатність коней. Тому вона має бути якісною та правильно підбраною. Окрім того, правильна збруя є чудовою профілактикою пошкоджень та травм тварин.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Значення упряжі для коней.
2. Особливості дугової упряжі.
3. Особливості бездугової упряжі.
4. Особливості упряжі верхового коня.
5. Правила догляду за збруєю.

Терміни для запам'ятовування: упряж, дугова упряж, бездугова упряж, вуздечка, хомут, сіделко, шлея, черезсідельник, попруга, дуга, віжки, посторонки, нагрудник, нашийник, оголів'я, сідло, мундштук.

Питання для самоконтролю:

1. Як збруя впливає на працездатність коня?
2. Які основні вимоги висуваються до упряжі?

3. Що входить до складу дугової упряжі?
4. Із чого складається бездугова упряж?
5. У чому особливості упряжі верхового коня?
6. Які правила по догляду за збруєю?

Рекомендована література

1. Використання робочих коней. URL: <https://buklib.net/books/34275/>
2. Однокінна упряж: будова, комплектуючі та їх функції. URL: <https://agrostory.com/uk/%D0%B1%D0%B5%D0%B7-%D0%BA%D0%B0%D1%82%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D1%80%D1%96%D1%97-uk/odnokinna-upryazh-budova-komplektuyuchi-ta-yih-funkczyi/>
3. Як підібрати та підігнати збрую. URL: <https://yprag.at.ua/>

Самостійна робота №26. Особливості годівлі кролів

Мотиваційна характеристика теми. Кролі є джерелом цінної сировини – крільчатини, кролячих шкурок, що широко використовуються легкою промисловістю. Однак, ці тварини є доволі вибагливими до умов утримання й годівлі, та за найменших відхилень може спостерігатись захворюваність тварин й їх загибель. У кролівництві провідне місце належить профілактиці виникнення захворювань заразної та незаразної етіології, підвищенню стійкості організму тварин до дії негативних чинників довкілля. У зв'язку із цим, значна увага на потужностях операторів ринку з утримання кролів має приділятися повноцінній годівлі.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Значення ветеринарного контролю якості кормів на кролефермах.
2. Корми, що використовуються для годівлі кролів.
3. Підготовка кормів до згодовування кролям.
4. Вимоги до якості кормів для кролів.

Терміни для запам'ятовування: ветеринарний контроль кормів, санітарна якість кормів, контроль токсичності кормів, зелені корми, бобові трави, отруйні рослини, соковиті корми, концентровані корми, мікотоксини.

Питання для самоконтролю:

1. Які вимоги висуваються до санітарної якості кормів у кролівництві?
2. Які корми використовуються для годівлі кролів?
3. У чому полягає підготовка кормів до згодовування кролям?

Рекомендована література

1. Годівля кролів. URL: <https://buklib.net/books/34317/>
2. Годівля кролів. URL: <https://studfile.net/preview/8996456/page:110/>
3. Особливості годівлі кролів у різні пори року. URL: <https://vseosvita.ua/lesson/osoblyvosti-hodivli-kroliv-u-rizni-pory-roku-337922.html>
4. Правильна годівля кролів в домашніх умовах: основні принципи та помилки. URL: <https://rayon.in.ua/news/508723-pravilna-godivlya-kroliv-v-domashnikh-umovakh-osnovni-printsipi-ta-pomilki>

Самостійна робота №27. Гігієна парування кролів

Мотиваційна характеристика теми. Репродукції стада належить провідне місце у будь якій галузі тваринництва. Виключенням не є кролівництво. Парування тварин має бути науково обгрунтованим, здійснюватись згідно плану та із дотриманням гігієнічних вимог до цього процесу.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Правила утримання самець та самок на кролефермах.
2. Вимоги до тварин, яких планують парувати.

3. Годівля кролів під час парування.
4. Особливості сукрільності у кролиць.
5. Облаштування маточників.
6. Гігієна окролу.

Терміни для запам'ятовування: кролі, кролиці, індивідуальні клітки, денне навантаження, фізіологічний тонус організму, запліднення, парування, охота, сукрільність, маточник, окрол.

Питання для самоконтролю:

1. Які вимоги до утримання самців кролів?
2. Коли можна спаровувати кролів?
3. Яке навантаження на одного самця кролів?
4. Якою має бути годівля кролематок?
5. Яка тривалість охоти й сукрільності у кролематок?
6. Яким чином облаштовують гніздові ящики?
7. Як проходить окрол у кролів?

Рекомендована література

1. Відтворення поголів'я кролів. URL: <https://buklib.net/books/34315/>
2. Підготовка кролів до парування та техніка парування кролів. URL: <https://vseosvita.ua/lesson/pidhotovka-kroliv-do-paruvannia-ta-tekhnika-paruvannia-kroliv-362132.html>
3. Технологія та поради щодо спаровування кроликів. URL: https://nashaferma.blogspot.com/2015/11/blog-post_78.html

Самостійна робота №28. Гігієна окролу

Мотиваційна характеристика теми. Кролі і дуже плодовитими тваринами. Тому, протягом року, за правильної організації, від них можна отримувати до 50-ти кроленят, які

здатні до швидкого росту та розвитку. Однак, успіх проведення окролів напряду залежить від фізіологічного стану тварин, а також від підготовки до проведення цього процесу. У протилежному випадку, виживаємість кроленят може бути дуже низькою.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Загальні відомості про фізіологію репродуктивної системи кролиць.
2. Особливості годівлі сукрільних маток.
3. Підготовка маточників до окролу.
4. Огляд гнізда після окролу.
5. Розвиток кроленят й відсаджування молодняку.

Терміни для запам'ятовування: сукрільність, послід, малоплідний окрол, багатоплідний окрол, огляд самок, гніздо, огляд гнізда, анатомічні вади, стан вимені, молозиво, вибраковування кроленят, підсаджування кроленят, імуноглобуліни, постколостральний імунітет, племінне використання.

Питання для самоконтролю:

1. Що Вам відомо про перебіг окролу у кролиць?
2. Скільки триває сукрільність?
3. Яким має бути раціон годівлі сукрільних кролематок?
4. Що таке гніздові ящики (маточники)?
5. У чому полягає підготовка маточників?
6. У якому віці відсаджують кроленят від кролематок?

Рекомендована література

1. Біологічні особливості розведення кролів. URL: <https://vseosvita.ua/lesson/biolohichni-osoblyvosti-rozvedennia-kroliv-354747.html>
2. Кролиця та її потомство. URL: <http://zorya.poltava.ua/krolicja-ta-ii-potomstvo/>
3. Організація окролів. URL: <https://avamarket.com.ua/porady-expertiv/kroly/orhanizatsiia-okroliv>

4. Підготовка самок до окролу і окріл. URL:
https://rabbitax.blogspot.com/p/blog-page_575.html

Самостійна робота №29. Гігієна службових і мисливських собак

Мотиваційна характеристика теми. На сьогоднішній день у світі налічується близько 400 порід собак. Згідно вітчизняній та світовій класифікації їх ділять на службові, мисливські, декоративні тощо. Використовувати собак можна під час полювання, охорони, виконання завдань, на кордоні та ін. Однак, успішне використання можливе лише за умови, що тварин здорові, отримують необхідні раціони та утримуються за належних гігієнічних вимог.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Загальні відомості про собак та їх походження.
2. Класифікація порід собак.
3. Породи службових собак.
4. Породи мисливських собак.
5. Утримання службових і мисливських собак.
6. Годівля мисливських і службових собак.

Терміни для запам'ятовування: собака домашній, сімейство собачих, породи собак, кінологи, породи службових собак, породи мисливських собак, групове утримання, розплідники, віварії, утримання на прив'язі, будки, вигули, лежанка.

Питання для самоконтролю:

1. Від яких тварин пішли собаки?
2. Як класифікуються породи собак?
3. Наведіть приклади мисливських порід собак?
4. Чим характеризуються мисливські породи собак?

5. Наведіть приклади службових порід собак. Де вони використовують?
6. Що є характерним для службових собак?
7. Як утримують собак?
8. Як слід організовувати годівлю собак?

Рекомендована література

1. Мисливські собаки: Історія, типи та важливість у сучасному полюванні.
URL:
<https://www.utmr.te.ua/%D0%BC%D0%B8%D1%81%D0%BB%D0%B8%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D1%96-%D1%81%D0%BE%D0%B1%D0%B0%D0%BA%D0%B8/>
2. Як правильно годувати собаку. URL: <https://praktik.ua/blog/yak-pravilno-goduvaty-sobaku?srsltid=AfmBOoqCAOUaVbInBm7uEEXLqHtRr7buF0vRy93VQ2g5cKowcqTk5fnd>
3. Як проводиться відбір та виховання службових собак? URL: <https://e-zoo.com.ua/ua/blog/novosti/kak-provoditsya-otbor-i-vospitanie-sluzhebnyh-sobak?srsltid=AfmBOopFm3w-U7W VLkGkVVryPrtPL-VCgUpIpJyFoF-2JCffH OfQDM>

Самостійна робота № 30. Профілактичні, гігієнічні та ветеринарно-санітарні заходи у розпліднику та віварії

Мотиваційна характеристика теми. Лабораторні тварини мають провідне значення для науки, а також для діяльності лабораторій медичного й ветеринарного спрямування. Лабораторні тварин у віваріях мають бути здоровими, утримуватись за належних санітарно-гігієнічних умов та мають отримувати повноцінні раціону, адже найменші відхилення можуть стати причиною помилок під час проведення досліджень та діагностики.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Значення лабораторних тварин.
2. Значення віварію.
3. Вимоги до персоналу, що працює з лабораторними тваринами.
4. Вимоги до приміщень, в яких утримуються лабораторні тварини.
5. Вимоги до параметрів мікроклімату у віварії.
6. Правила поводження із хворими тваринами.
7. Санітарні заходи у віварії.

Терміни для запам'ятовування: віварій, лабораторні тварини, обслуговуючий персонал, медогляди, чистота приміщень та устаткування, систематичні санітарні заходи, дезінфекція поточна, дезінфекція профілактична, дератизація, дезінсекція, хворі тварини, загиблі тварини, ізолятор, карантин.

Питання для самоконтролю:

1. Які різновиди лабораторних тварин Вам відомі?
2. Що таке віварій? Яке він має значення?
3. Які вимоги висуваються до осіб, що доглядають за тваринами у віварії?
4. Які вимоги висуваються до санітарного стану віварію?
5. Як поводитись із захворіли та загиблими тваринами у віварії?
6. У чому полягають особливості проведення дезінфекції, дезінсекції та дератизації у віварії?

Рекомендована література

1. Віварій . URL:
<https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%92%D1%96%D0%B2%D0%B0%D1%80%D1%96%D0%B9>
2. Насіббулін Б. А., Гуца С. Г., Олешко О. Я., Бахолдіна О. І., Кожем'якін Ю. М., Ярошенко Н. О. Робота з лабораторними тваринами: догляд та

відтворення моделей патологічних станів (посібник). Одеса: «Поліграф», 2023 96 с. URL: <https://kurort.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/posibnuk-tvarunu.pdf>

3. Що таке віварій. URL: <https://ksw.net.ua/shho-take-vivarij/>

Самостійна робота № 31. Гігієна утримання лабораторних тварин

Мотиваційна характеристика теми. Лабораторні тварини, призначенні для проведення наукових досліджень, діагностичних робіт утримуються у спеціально призначених приміщеннях – віваріях. У віваріях слід на постійній основі підтримувати оптимальні для тварин параметри мікроклімату, здійснювати годівлю тварин повноцінними кормами, з метою забезпечення їх здоров'я та добробуту. Важливе значення має облаштування віваріїв.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Особливості планування і облаштування віварію.
2. Вимоги до приміщень віварію.
3. Вимоги до мікроклімату у віварії.
4. Особливості облаштування кліток у віварії.
5. Годівля лабораторних тварин.

Терміни для запам'ятовування: лабораторні тварини, віварій, розплідник, спеціалізоване приміщення, основне відділення, карантинне відділення, ізолятор, кухня, складські приміщення, тераріуми, вентиляція, світловий коефіцієнт, кліткова система утримання, вигули-вольєри, раціон годівлі, спеціальні комбікорми, дріжджування.

Питання для самоконтролю:

1. Які вимоги до обладнання віварію?
2. Які вимоги висуваються до території розплідника та віварію?

3. Із яких приміщень складається віварій?
4. Яким має бути світловий коефіцієнт у віварії?
5. Що Вам відомо про систему утримання тварин у віварії?
6. Як годують тварин у віварії?

Рекомендована література

1. Гігієнічні вимоги до утримання лабораторних тварин. URL: <https://studfile.net/preview/10203202/page:4/>
2. Лабораторні тварини. URL: <https://studfile.net/preview/2425251/page:4/>
3. Насіббулін Б. А., Гуща С. Г., Олешко О. Я., Бахолдіна О. І., Кожем'якін Ю. М., Ярошенко Н. О. Робота з лабораторними тваринами: догляд та відтворення моделей патологічних станів (посібник). Одеса: «Поліграф», 2023 96 с. URL: <https://kurort.gov.ua/wp-content/uploads/2024/05/posibnuk-tvarunu.pdf>

Самостійна робота № 32. Профілактика хвороб риб

Мотиваційна характеристика теми. Хвороби риби завдають галузі рибництва величезних економічних збитків, часто призводячи до масового мору. У зв'язку із цим, у рибницьких господарствах доцільно основну увагу акцентувати на профілактиці захворювань, а у випадках виникнення захворювань, проводити кваліфіковане лікування.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Класифікація хвороб риб.
2. Причини виникнення хвороб риб.
3. Найбільш поширені хвороби риб.
4. Профілактика хвороб риб.
5. Лікування хвороб риб.

Терміни для запам'ятовування: заразні хвороби риб, незаразні хвороби риб, вірусний бронхіомікоз, сапролегніоз, іхтіободоз, іхтіофтиріоз, дактилогіроз, сангвінікольоз, диплостомоз, замор (асфіксія), водянка жовчного міхура, білоплямиста хвороба личинок лососевих, газопухирчаста хвороба, стрес, профілактика хвороб, терапія, вирощування риби у полікультурі, профілактична дезінфекція ставків, сольові ванни, аміачні ванни.

Питання для самоконтролю:

1. Наведіть класифікацію хвороб риб.
2. Які хвороби риб відносяться до інфекційних? Наведіть приклади.
3. Які хвороби риб відносяться до інвазійних? Наведіть приклади.
4. Що є причиною незаразних хвороб риб?
5. Які незаразні хвороби риби Вам відомі?
6. У чому полягає профілактика хвороб риб різної етіології?
7. Яким чином лікують риб?
8. Які препарати використовують для лікування риб?

Рекомендована література

1. Власенко В. В., Тесніханов Ю. Д. Хвороби риб. URL: <http://socrates.vsau.org/b04213/html/cards/getfile.php/5084.pdf>
2. Профілактика хвороб риби. URL: https://www.sm.darg.gov.ua/_profilaktika_hvorob_ribi_0_0_0_934_1.html
3. Профілактика хвороб ставкових риб. URL: <https://masterzoo.ua/ua/blog/profilaktika-khvorob-stavkovikh-rib/>
4. Хвороби риб та їх лікування. Пропонуємо ефективні препарати. URL: https://www.systopt.com.ua/article-zabolevaniya-ryb-y-yh-lechenye-predlagaem-yeffektyvnye-preparaty?srsid=AfmBOop8GmGqMWvqVOFqRitbSCPaNRL_M5crA54q457NThY4d-e-2Dgv

Самостійна робота № 33. Профілактика хвороб і отруєнь бджіл

Мотиваційна характеристика теми. Бджолина сім'я являє собою біологічну одиницю. У зв'язку із цим, при захворюванні навіть одного її представника, відбувається порушення життєдіяльності усієї сім'ї. У заражених сімей спостерігається зниження запилювальної здатності.

Самостійне вивчення рекомендовано проводити згідно наступної послідовності:

1. Класифікація хвороб бджіл.
2. Незаразні хвороби бджіл.
3. Аналіз шляхів поширення інфекцій.
4. Отруєння бджіл пестицидами.
5. Профілактика отруєнь бджіл.
6. Профілактика інфекційних та інвазійних хвороб бджіл.

Терміни для запам'ятовування: заразні хвороби бджіл, незаразні хвороби бджіл, фітотоксикози, нектарний токсикоз, пильцевий токсикоз, шкідники (комахоїдні птахи, дзиги, шершні, філант), паразити бджіл, пестициди, діагностика отруєнь бджіл.

Питання для самоконтролю:

1. Які хвороби бджіл Вам відомі?
2. Надайте характеристику фітотоксикозам та нектарним токсикозам.
3. Опишіть шляхи поширення інфекційних хвороб бджіл.
4. Які ознаки отруєння бджіл пестицидами?

Рекомендована література

1. Заходи профілактики отруєння бджіл: алгоритм дій для пасічників Калинівської громади при отруєнні бджіл засобами захисту рослин. URL: <https://kalynivka-mr.gov.ua/news/1708349999/>

2. Інструкція з профілактики та встановлення факту отруєння бджіл засобами захисту рослин . URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0283-21#Text>
3. Хвороби бджіл та їх лікування. URL: <https://www.systopt.com.ua/article-hvoroby-bdzhil-ta-yih-likuvannya?srsltid=AfmBOoqzOwGpXyJdF50fQlo16b4hV5fT4ycUkuqvlflIGHwNsNrDvM3V>

Навчальне видання

**Методичні рекомендації
для самостійної роботи здобувачів факультету ветеринарної медицини з
ОК «Менеджмент здоров'я стада»**

**Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.**

Ум. друк. арк.1,04.

Наклад

100 прим

ОДАУ

65000, м.Одеса, вул. Пантелеймонівська, 13